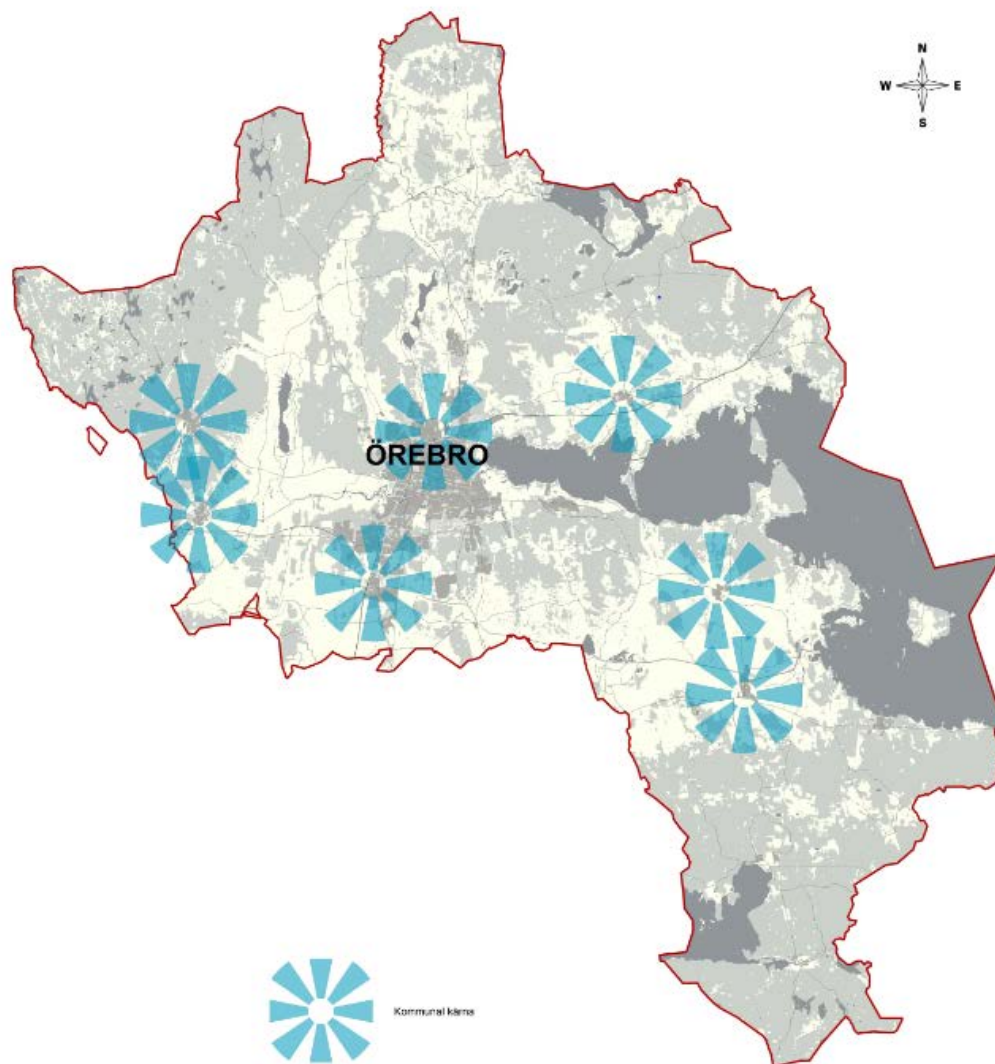

Landsbygdsprogram för Örebro kommun.

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för Prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutad av Kommunstyrelsen, den 26 april 2017, § 85

Dokumentansvarig på politisk nivå: Landsbygdsnämnden
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Landsbygdsenheten

Tillsammans utvecklar vi landsbygden

Detta landsbygdsprogram skall fungera som en gemensam vägvisare för Örebro kommuns långsiktiga arbete att skapa hållbar utveckling och tillväxt på landsbygden. Kommunens övergripande mål för landsbygden är att göra det enklare att bo, verka och leva där.

Det ska finnas förutsättningar att bo såväl i staden som på landsbygden, med en bra servicenivå. Landsbygdsprogrammet ska på ett övergripande sätt beskriva inom vilka områden som Örebro kommun kommer att rikta fokus för att uppnå en hållbar landsbygdsutveckling.

Tillsammans kan vi nå längre. Därför är det viktigt att alla nämnder, förvaltningar och styrelser i kommunen som på olika sätt berörs av programmets innehåll också har en god kunskap om landsbygden i Örebro. Genom att samla landsbygdsfrågor i ett kommunalt program skapas en gemensam riktning för dessa. Berörda förvaltningar, nämnder och styrelser ansvarar för att det arbetas fram årliga handlingsplaner inom de områden som beskrivs i programmet.

Perspektiven i programmet är kommunala, men arbetet kommer också att genomföras i sammanhang där kommunen inte har rådighet. Allt som står i detta program är därmed inte ett kommunalt ansvar utan arbetet präglas i hög grad av dialog mellan medborgare, företagare, myndigheter och andra organisationer. Samverkan, samarbete och underifrånperspektiv är nödvändigt för att uppnå en god landsbygdsutveckling.

BAKGRUND

I januari 2015 bildades en Landsbygdsnämnd som ersatte de tidigare områdesnämnderna i Glanshammar, Tysslinge och Östernärke. Landsbygdsnämnden har det strategiska ansvaret att ta tillvara resurser som finns på landsbygden i Örebro kommun. Landsbygdsnämnden ska fungera som en ingång i kommunen vad gäller frågor som rör landsbygden, verka för en stark utveckling av den samt bevaka dess intresse. Uppdraget innefattar även att vara referensorgan i frågor som rör landsbygden.

Kommunstyrelsen gav under våren 2015 Landsbygdsnämnden i uppdrag att arbeta fram ett Landsbygdsprogram för Örebro kommun. Processen att ta fram programmet startade genom ett stort antal dialoger med medborgare, organisationer och det civila samhället på landsbygden. Landsbygdsnämnden har under 2015 arbetat med innehållet och utformningen av ett programförslag som skickats på remiss internt och externt. En parlamentarisk arbetsgrupp har därefter arbetat fram ett nytt programförslag. I den parlamentariska arbetsgruppen har följande representanter från Landsbygdsnämnden ingått: Hannah Ljung (C), Anna Hedström (S), Larz Lundberg (L), Magnus Lagergren (KD), Christina Hermansson-Plaçon (ersättare Sunil Jayasooriya) (V), Rickard Wrenne (M), Jimmy Larsson (SD) och Sten Lang (MP).

Innehåll

Tillsammans utvecklar vi landsbygden	3
Ansvar och uppföljning	5
Omvärlden	6
Landsbygden i Örebro	7
Hållbar utveckling och jämställdhet	9
Begreppsförklaringar	10
<i>Viktiga kommunala kärnor</i>	<i>10</i>
<i>Mindre tätorter och småorter</i>	<i>10</i>
Landsbygdssäkring	10
Örebro kommuns vision	11
Fokusområden	12
1. Demokrati, samverkan och lokalt inflytande	12
2. Boende	12
3. Näringsliv	13
4. Offentlig och kommersiell service	13
5. Kommunikationer	14
6. Föreningsliv	14
Bilagor	16
Befolkningsstatistik	16
<i>Tabell 1 Utveckling av befolkning i kommundelar åren 2001–2015.</i>	<i>16</i>
<i>Tabell 2 Befolkningsutveckling 1970-2015</i>	<i>16</i>
Boendestatistik	17
<i>Tabell 3 Fördelning av olika hustyper i tätorterna på landsbygden</i>	<i>17</i>
Förvärvsarbete	17
Samhällsservice	18
<i>Tabell 4 Samhällsservice i de olika kommundelarna</i>	<i>18</i>
<i>Tabell 5 Samhällsservice i småorterna</i>	<i>18</i>

Ansvar och uppföljning

Programmet sträcker sig till år 2025 och revideras årligen. Landsbygden ska göras väl synlig i kommande kommunövergripande strategier och planer som tas fram. Andra kommunala styrdokument som berörs är framför allt Översiktsplanen (revidering inledd 2015) och Näringslivsprogrammet (2015).

Örebro kommuns Landsbygdsnämnd kommer med stöd av Kommunstyrelseförvaltningen att ha ett särskilt ansvar för att följa upp landsbygdsprogrammet i sin helhet. Samtliga nämnder, förvaltningar och styrelser ska bedöma på vilket sätt målsättningarna i Landsbygdsprogrammet medför förändrade arbetsätt.

Berörda förvaltningar, nämnder och kommunala bolag ansvarar för att det arbetas fram årliga handlingsplaner inom respektive fokusområde. Dessa ska inom ramen för budgetarbete och verksamhetsplan beskriva sin del i verkställigheten av Landsbygdsprogrammet. Ett eventuellt utökat resursbehov för att arbeta i enlighet med programmet är upp till varje nämnd att finna lämpliga lösningar för.

Arbetet kommer att bygga på en fortsatt dialog med invånare på landsbygden i enlighet med Landsbygdsnämndens reglemente där det framgår att *Landsbygdsnämnden har inom sitt verksamhetsområde uppgiften att aktivt arbeta med medborgardialog, och stimulera till bildande av lokala grupper för landsbygdsutveckling.*

Arbetet ska årligen sammanfattas i nämndernas verksamhetsberättelser och i Örebro kommuns årsredovisning.

Omvärlden

Globala förändringar och trender påverkar samhällsutvecklingen på lokal nivå. Därför är det viktigt att uppmärksamma pågående trender och förändringar.

Idag bor mer än hälften av jordens befolkning i städer och andelen förväntas öka. Även om urbaniseringen inte är en ny företeelse så går denna process snabbare och snabbare och allt fler resurser koncentreras i och kring städerna. Många städer har kommit att bli viktiga nav för ekonomi, politik, kultur och miljöfrågor. Städernas snabba tillväxt innebär också utmaningar såsom buller, luftföroreningar, trängsel, segregation, ökat tryck på offentlig service och stigande bostadspriser¹.

Befolkningen i västvärlden blir äldre och äldre samtidigt som barnafödandet minskar. Sverige har, och kommer att få ett allt större underskott av människor i arbetsför ålder². I Sverige är det framförallt den yngre generationen som flyttar till städer vilket leder till en åldrande befolkning på landsbygden. De många nyanlända som kommer till Sverige behövs för att få en bättre balans i åldersfördelningen, framför allt på landsbygden³.

En allt mer globaliserad värld med ökad handel ställer nya krav på samhället. Ökade flöden av människor, kapital, varor och tjänster har lett till framsteg inom kommunikation, transporter och informationsteknologi. Avfolkningen av olika landsbygder kan ses som ett led av globaliseringens drivkraft⁴.

Samhället har blivit än mer digitalt vilket förutsätter att företag och medborgare har tillgång till bredband oavsett var de bor. IT-samhället har förändrat hur vi bedriver affärer, utvecklar produkter, agerar som konsumenter och interagerar som människor⁵.

Enligt FN:s klimatpanel förväntas klimatet bli varmare vilket kan försämra förutsättningar för livsmedelsproduktion och sötvattentillgång. Detta innebär att jordbruksmark kommer att bli en ännu viktigare resurs i framtiden⁶. Sverige är ett land med bra förutsättningar för livsmedelsproduktion. Tillgången på mark och rent vatten är god och dessutom har Sverige kommit långt när det gäller djurskydd och miljöhänsyn. Trots detta minskar självförsörjningsgraden, mycket beroende på den globala marknaden⁷.

Landsbygden står inför en hel del utmaningar men erbjuder också unika och eftertraktade möjligheter. Att en levande landsbygd är viktigt ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart perspektiv kan understrykas av det faktum att både land och stad är beroende av resurser som landsbygden tillgodoser samhället med. Livsnödvändiga råvaror i form av material, energi och livsmedel kan nämnas som exempel. Landsbygdens utveckling är därför en fråga som berör samhällsutvecklingen i stort.

¹ <http://www.vinnova.se/sv/Om-Vinnova/Vinnova-och-omvarlden/Samhallsutmaningar/>

² http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Europa-blir-aldre/

³ <http://www.migrationsinfo.se/befolkning/invandring-och-en-aldrande-befolkning/>

⁴ <http://www.regeringen.se/contentassets/cb06e1fb555a4c22bc6ec7dbf9449cdd/strategiska-trender-i-globalt-perspektiv---2025-en-helt-annan-varld>

⁵ <http://www.vinnova.se/sv/Aktuellt--publicerat/Webb-tv-arkiv/Informationsfilmer/VINNOVAs-samhallsutmaningar-Informationssamhallet-30/>

⁶ https://www.ipcc.ch/pdf/reports-nonUN-translations/swedish/ar4_syr.pdf

⁷ <https://www.lrf.se/globalassets/...och.../nationell-livsmedelstrategi-2015-29-april.pdf>

Landsbygden i Örebro

Örebro är en kommun med stark tillväxt vilket skapar gynnsam utvecklingspotential för dess landsbygd. Geografiskt sett är Örebros landsbygd centralt beläget i landet intill stora transportleder. Här finns unika kultur- och naturmiljöer och fantastiska skogar. Dessa utgör bas för försörjning för markägare men är också en plats för friluftsliv, entreprenörer, jägare och förnybara energikällor. Här finns också jordbruksmark med höga värden.

Örebro kommuns landsbygd inklusive dess mindre tätorter är till övervägande del en stadsnära landsbygd. Det innebär att det finns ”lantliga” boendemöjligheter med stor närhet till den stora staden och dess kommersiella och kulturella utbud, starka arbetsmarknad och välutbyggda offentliga serviceutbud. Det innebär också att det finns många ”urbana” boendemiljöer med stor närhet till de upplevelselandskap, utflyktsmål, fritids- och kulturaktiviteter som landsbygden erbjuder.

Även om kommunens landsbygd till stor del är stadsnära består den av många olika typer av landsbygder. Detta är viktigt att förstå och ta hänsyn till för att åstadkomma utveckling. Olika landsbygder har olika möjligheter och utmaningar. Exempelvis har Ekeby-Almby andra förutsättningar jämfört med mer rurala områden längs Kilsbergskanten. Detta blir inte minst tydligt när det kommer till service och kommunikationer. På vissa delar av landsbygden finns god service och kommunikationsmöjligheter medan andra områden har långt till offentlig service och bristfälliga kommunikationer. Ju glesare befolkningsstruktur desto sämre tillgång till service och kommunikationer.

Att Örebro kommuns landsbygd generellt sett är en attraktiv boendemiljö kan avläsas i befolkningsstatistiken. Det har skett en obruten och stark befolkningstillväxt sedan 1970-talet.⁸ Den landsbygd med starkast tillväxt är den tätortsnära landsbygden. För en fortsatt positiv befolkningsutveckling behöver attraktiva boendemiljöer vidareutvecklas och anpassas till olika målgrupper.

Näringslivet karaktäriseras av många olika typer av företag – precis som i samhället i stort. Här finns allt från småskaliga livsmedelsproducenter, småindustrier, transportföretag, service- turism- och hantverksföretag, till handelsföretag och storskaliga livsmedelsproducenter. På landsbygden i Örebro finns det en större andel egenföretagare än i staden. Jord- och skogsbruk står för en viktig del av sysselsättningen på landsbygden. Dessa näringar är viktiga ur ett ekonomiskt perspektiv men de bidrar också med andra mervärden, däribland öppna landskap.

Det civila samhället spelar en stor och viktig roll då det är en viktig aktör för en god livsmiljö och demokratiutveckling på landsbygden. På landsbygden i Örebro finns ett starkt föreningsliv. Många av dessa fungerar som bygdens kraftverk då de arrangerar sådant som inte bara har med ordinarie verksamhet att göra. Föreningar skapar mötesplatser och spelar en särskild viktig roll för den sociala sammanhållningen. För att föreningslivet ska bli ännu starkare på landsbygden är det viktigt att skapa nya och bättre förutsättningar för det lokala föreningslivet.

Landsbygdens fortsatta utveckling handlar till stor del om relationer och utbyte mellan landsbygd och stad. För att stärka kopplingen mellan stad och land är det viktigt att det finns starka förbindelser och kopplingar mellan stad, mindre tätorter och landsbygd samt

⁸ scb.se 2016

vidare ut i regionen. Denna helhet innebär också att det som är stadens respektive de mindre orternas och landsbygdens möjligheter och utmaningar hänger samman.

Hållbar utveckling och jämställdhet

Örebro kommun arbetar med hållbar utveckling som innebär att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. För att få framgång i arbetet är det avgörande att integrera och samordna de tre dimensionerna av hållbar utveckling utifrån ett långsiktigt perspektiv.

Ekologiskt hållbar utveckling handlar om att hushålla med jordens resurser så att de räcker åt alla, idag och i framtiden. Vi är beroende av livskraftiga ekosystem och måste anpassa våra samhällen för att undvika miljöförstöring, utarmning av naturresurser och minskad biologisk mångfald. Områden som kommunen arbetar med är t.ex. klimat, vatten, biologisk mångfald, giftfri miljö och god bebyggd miljö. Landsbygdsprogrammet och dess fokusområden och mål ska genomsyras av Örebro kommuns Miljöprogram såväl som klimatstrategin.

Ekonomisk hållbarhet handlar om att skapa en samhällsutveckling, där den långsiktiga ekonomiska utvecklingen inte äventyras. De ekonomiska resurserna ska användas effektivt och resursförbrukningen ska bära den totala samhälleliga kostnaden, vilket innebär att eventuell miljö- respektive social påverkan inkluderas. Landsbygdsprogrammet och dess fokusområden och mål ska därför genomsyras av Örebro kommuns miljöprogram.

Social hållbarhet handlar till stor del om mänskliga rättigheter, folkhälsa, rättvisa, makt, och social sammanhållning. Kommunen arbetar också för lika villkor vilket innefattar jämställdhet, diskrimineringsfrågor, barnrättsfrågor etc. En social hållbar utveckling underbyggs av likabehandling och icke-diskriminering av människor. Landsbygdsprogrammet och dess fokusområden och mål ska därför genomsyras av kommunens Strategi för ett jämställt Örebro.

Begreppsförklaringar

En del begrepp är återkommande i programmet. Dessa förklaras nedan.

Viktiga kommunala kärnor

Landsbygdens viktiga kommunala kärnor är de tätorter i kommunen som har störst serviceinnehåll och viktig funktion som mötesplats i sin del av kommunen. Dessa är Garphyttan, Glanshammar, Odensbacken, Stora Mellösa och Vintrosa. Sin funktion som kommunal kärna innebär att de är samlingspunkter för offentlig och kommersiell service vid sidan om Örebro tätort, de är viktiga som lokala mötesplatser i ett större omland, har starka kollektivtrafikförbindelser med Örebro tätort och har en viktig funktion för människors möjligheter att, oavsett ålder och socioekonomi, bo kvar i sin hembygd. Därutöver är de viktiga platser för in- och återflyttning till landsbygden.

Mindre tätorter och småorter

I Örebro kommun finns många mindre tätorter och småorter som är viktiga i sin bygd, ofta för att de har ett visst serviceinnehåll, föreningsliv eller för att de har en historia av att vara samlande punkter. Asker, Ekeby-Almby, Hampetorp, Hovsta, Kilsmo, Latorp, Norra Bro, Ölmbrotorp och samt småorterna Almbro, Brevens Bruk, Ervalla, Järle, Närkes Kil, Rinkaby och Tysslinge by är lokala kärnor på kommunens landsbygd, och ska ges fortsatta möjligheter att växa för att skapa förutsättningar för bibehållet eller utvecklat serviceinnehåll samt kollektivtrafik. Ekeby-Almby, Norra Bro och Hovsta är mindre tätorter som har stor närhet till Örebro tätort och påverkas påtagligt av stadens utveckling.

Förening

Sammanslutning av individer med ett gemensamt intresse. Har styrelse, stadgar etc. en förening kan söka ekonomiskt stöd hos driftsnämnd som arbetar inom föreningens ämnesområde för löpande drift. Via Landsbygdsnämnden kan en förening söka ekonomiskt stöd för utveckling av sin verksamhet.

Utvecklingsgrupp

Med lokal utvecklingsgrupp avses en grupp som organiserar sig för att utveckla den lokala bygden. En utvecklingsgrupp kan vara en förening men också en löst sammansatt grupp/nätverk som organiserar sig för att utveckla den lokala bygden. En utvecklingsgrupp behöver inte nödvändigtvis ha styrelse eller stadgar.

Landsbygdssäkring

I viktiga nationella styrdokument har staden och stadsbor en privilegierad position i förhållande till landsbygden och landsbygdsbor. Landsbygden betraktas ofta som problematisk medan staden per automatik är en symbol för möjligheter och utveckling. Synen på stadens särställning påverkar faktiska prioriteringar i kommuner runt om i landet. En ökad medvetenhet gör det möjligt att utmana snarare än förstärka de normer som råder.⁹

Landsbygdssäkring är en metod för att inte glömma bort landsbygden i det kommunala arbetet. Landsbygdssäkring innebär att på ett medvetet, objektivet och systematiskt sätt ta hänsyn till och beakta landsbygdens särskilda förutsättningar. Landsbygdssäkring innebär att vi ska se kommunens verksamhet ur ett helhetsperspektiv där kommunen har som

⁹<https://www.jordbruksverket.se/pressochmedia/debattartiklar/debattartiklar/stadenlikprivilegi-eradsommannen.5.4d857f2814e3cf3eedaad3d7.html>

uppgift att se, utveckla och säkra landsbygden. Ambitionen är att landsbygdsperspektivet ska bli en naturlig integrerad del i kommunens verksamhet.

Metoden handlar om att bedöma konsekvenserna vid kommunala processer såsom vid planering och beslut. Nämnder och förvaltningar bör beakta detta vid budgetarbete eftersom det kan medföra ett ökat resursbehov. Med hjälp av landsbygdssäkring är det möjligt att förhindra eller minska eventuella negativa konsekvenser för landsbygden samt stärka positiva effekter för landsbygden och hela kommunen.

Örebro kommuns vision

Landsbygdsprogrammet är en del i kommunens strategiska utvecklingsarbete att nå kommunens vision att vara ”Skandinaviens mest attraktiva medelstora stad”. Kommunens vision betonar stad vilket gör att den landsbygd som tillhör Örebro kan uppfattas som exkluderad. I detta program understryker vi det faktum att även landsbygden inkluderas i Örebro kommuns vision. För att förtydliga detta förklarar vi visionen enligt följande:

Vision för Örebro kommun - Skandinaviens mest attraktiva medelstora stad som också har en attraktiv landsbygd att bo, verka och leva i.

Fokusområden

Utifrån de utmaningar som identifierats för landsbygden i Örebro kommun har sex fokusområden arbetats fram. Till dessa har övergripande målformuleringar definierats. En förutsättning för att nå målen är att arbetet sker i samverkan mellan privata, offentliga och ideella aktörer. Handlingsplaner som konkretiserar målen av ansvariga nämnder kommer att arbetas fram.

1. Demokrati, samverkan och lokalt inflytande

Det lokala engagemanget för landsbygdens utveckling är viktigt att ta tillvara på. Det lokala inflytandet hos medborgare är en förutsättning för att inhämta den kunskap som finns om närmiljön och vad som krävs för att utveckla densamma. Det krävs kommunal lyhördhet för landsbygdens behov och ett underifrånperspektiv som alltid står i fokus. Landsbygdsnämnden ska själva och tillsammans med andra nämnder arbeta aktivt med medborgardialoger som rör landsbygdsfrågor. Landsbygdsnämnden ska också stimulera till bildande av lokala grupper för landsbygdsutveckling.

I kommunens Övergripande strategier och budget (ÖSB) konstateras att det är angeläget med ett nära samarbete med utvecklingsgrupper på landsbygden, företagarföreningar och det civila samhället. Kommunen ska arbeta strategiskt med dessa grupper för att öka det demokratiska inflytandet hos medborgarna och därmed stärka landsbygden. Det är viktigt att de grupper som kommunen samverkar med är representativa för varje bygd. Kommunens samverkan med statliga myndigheter, Region Örebro län, Länsstyrelsen, LEADER Mellansjöländet, Örebrokompaniet, Hushållningssällskapet med flera är också viktigt att bibehålla och stärka.

Mål

- Örebro kommun ska verka för att öka det lokala inflytandet på landsbygden
- Örebro kommun ska implementera och tillämpa landsbygdssäkring i den kommunala organisationen

2. Boende

För en fortsatt god utveckling på Örebro landsbygd är det viktigt att växande landsbygder och orter kan fortsätta att utvecklas med fler bostäder, på ett sätt som säkerställer en fortsatt attraktiv landskapsbild och viktiga hållbarhetsaspekter, men också att krympande och stillastående orter ska ha förutsättningar att kunna växa.

Eftersom det generellt sett finns få hyresrätter på landsbygden i Örebro är tröskeln ganska hög för att kunna bosätta sig där. Det är långt ifrån alla socioekonomiska målgrupper som har möjlighet att bo på landsbygden i Örebro. Genom att erbjuda varierande upplåtelseformer anpassade för människor oavsett ålder och socioekonomi kan fler som vill bo på landsbygden få möjlighet att bosätta sig där. Det är också viktigt att människor som redan bor på landsbygden kan bo kvar i livets alla skeden. På Örebro landsbygd råder det ett underskott av flerbostadshus och generellt sett finns det få mindre lägenheter.

Bebyggelse bör planeras så att den stärker landsbygdens möjlighet till utveckling och service. En strategisk planering för bostadsbyggande bör finnas för att uppnå ett hållbart samhälle. Vid planering av nya boenden ska landsbygdens specifika värden såsom natur- och kulturmiljöerna vara vägledande i bedömningarna. Det är också viktigt att värna om bördig jordbruksmark.

Mål

- Örebro kommun ska verka för att medborgare ska kunna bo på landsbygden i livets alla skeden
- Örebro kommun ska öka förutsättningarna för att medborgare oavsett socioekonomisk bakgrund ska kunna bosätta sig på landsbygden

3. Näringsliv

För att lösa de utmaningar som finns för näringslivet är det viktigt att fånga upp de problem som företagen upplever. God infrastruktur i form av kommunikationer och tillgång till bredband är viktigt men inte alltid självklart. En annan svårighet är att hitta finansieringslösningar för företagsutveckling utanför tätorter.

Näringslivet på landsbygden är diversifierat och har stor potential som är viktig att ta tillvara på. Jord- och skogsbruket spelar en viktig roll för landsbygden situation och utveckling, inte minst med tanke på det ökade intresset för lokalproducerade livsmedel. Turismen på landsbygden har stor utvecklingspotential och besöksnäringen är en av Sveriges snabbast växande branscher. För att kunna ta tillvara på den ökade turismen är det viktigt att utveckla övernattningsmöjligheter för de som turistar på landsbygden.

Att utveckla näringslivet på landsbygden bidrar till att fler människor som bor på landsbygden också har möjlighet att arbeta där. Även omställning för en hållbar utveckling ger landsbygden stora möjligheter för företagande och entreprenörskap samtidigt som klimatpåverkan går i en positiv riktning.

Mål

- Örebro kommun ska verka för att underlätta företagandet på landsbygden
- Örebro kommun ska verka för att öka samverkan mellan näringslivet på landsbygden och kommunen

4. Offentlig och kommersiell service

Grundförutsättningen för en levande landsbygd är en väl fungerande vardag för de som bor och verkar där. Detta förutsätter att den offentliga servicen såsom skola, vård och omsorg är tillgänglig. Tillgången till skolor på landsbygden kan vara avgörande för att barnfamiljer ska flytta till eller bo kvar på landsbygden precis som vård och omsorg är för de äldre. Kommersiell service är också viktigt för att landsbygden ska vara en attraktiv plats att bo och verka på. Kommunen har inte samma rådighet över den kommersiella servicen men kan ändå samverka med andra aktörer såsom myndigheter och civilsamhälle för att utveckla denna typ av service. En tillgänglig samhällsservice har betydelse för medborgarnas upplevelse av en trygg och attraktiv livsmiljö och ger förutsättningar för mötesplatser och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Viktiga kommunala kärnor är samlingspunkter för både offentlig och kommersiell service. Servicefunktioner och -innehåll ska så långt det är möjligt samlas i/kring orternas centrum. De är också viktiga som lokala mötesplatser i sitt omland och har goda kollektivtrafikförbindelser med Örebro tätort. Dessa samlingspunkter spelar en viktig funktion för människor att bo kvar i sin hembygd. Det är naturligt att de landsbygder med glesare befolkningsstruktur har längre till service men genom att utöka servicen i de viktiga kommunala kärnorna gynnas även närliggande landsbygder.

Även mindre tätorter och småorter ska ges fortsatta möjligheter att växa för att skapa förutsättningar för bibehållet eller utvecklat serviceinnehåll och kollektivtrafik.

Mål

- Örebro kommun ska verka för att öka servicen i de viktiga kommunala kärnorna i enlighet med översiktsplanens intentioner
- Örebro kommun ska verka för en ökad samverkan mellan kommunen och myndigheter som bidrar till att utveckla den kommersiella servicen på landsbygden

5. Kommunikationer

En väl utbyggd infrastruktur och goda kommunikationsmöjligheter på landsbygden är viktigt för den privata, ideella och offentliga sektorn, speciellt eftersom avstånden ofta är långa. Goda kommunikationsmöjligheter skapar förutsättningar för att landsbygden ska kunna utvecklas i positiv riktning. Trafikplaneringen för landsbygden behöver samordnas utifrån ett helhetsperspektiv så att vägar är säkra för bilister och oskyddade trafikanter. De transporter som kommunen har rådighet över bör koordineras för att minska miljöbelastningen. Dessutom ska kommunen även fortsättningsvis bidra med ekonomiska medel till vägsamfälligheterna.

Även vägnätets standard spelar en central roll. Vägnätets standard ska vara bra på landsbygden men även till och från den. Bra vägar på landsbygden är en förutsättning för att det ska vara attraktivt att bo, verka och leva där. En god vägstandard bidrar till säkrare, snabbare arbetspendling, servicetransporter och kollektivtrafik men det gynnar också de som åker från stad till landsbygd. Medborgarna på landsbygden i Örebro pendlar i stor utsträckning till sitt arbete. Pendlingsfrekvensen ligger vanligen kring >80%¹⁰.

Landsbygdens fortsatta utveckling handlar till stor del om relationer och utbyte mellan landsbygd och stad. Ett utbyte där varor, tjänster, resurser och individer rör sig i båda riktningar. Detta förutsätter bättre kommunikationsmöjligheter. Pendlingsfrekvensen från landsbygden till Örebro tätort eller andra kommuner i regionen är hög. Ett förstärkt och mer anpassat kollektivtrafikstråk skulle gynna pendlare och troligen öka andelen kollektivtrafikresenärer. Kollektivtrafik är inte det enda alternativet till bil. Ett utökat gång- och cykelnät på landsbygden är gynnsamt för att minska miljöbelastningen men gör också landsbygden till en attraktivare plats.

Även tillgången till elektronisk infrastruktur har blivit allt viktigare för att landsbygdens medborgare och näringsliv ska kunna delta och verka i samhället oavsett vart de bor. Utbyggnaden av kommunens IT-infrastruktur är därför en viktig del i det kommunala som regionala utvecklingsarbetet.

Mål

- Öka förutsättningar för klimatsmart resande
- Örebro kommun ska verka för ett vägnät av god kvalitet i hela kommunen
- Bredbandsnätet byggs ut så att 90 % av hushållen och företagen erbjuds en överföringshastighet på 100 Mbit/s år 2020 och 100 % år 2025.

6. Föreningsliv

Föreningar och organisationer på landsbygden är själva fundamentet i det civila samhället. Ett starkt föreningsliv är nödvändigt för att stärka och utveckla landsbygden. Det ideella engagemanget i föreningar och organisationer är en grundpelare för att kunna

¹⁰ Örebro kommuns statistikdatabas

bo och leva på landet. Eftersom föreningslivet på landsbygden kräver många ideellt engagerade finns en risk att föreningsverksamhet stannar av på landsbygden om eldsjälar och ideellt engagerade människor minskar. Föreningslivet kräver god tillgång på mötesplatser som tillgodoser både kultur- och fritidsaktiviteter. Till mötesplatser hör inte bara fysiska byggnader utan även skog, mark, vatten och luft. Att ha tillgång till mötesplatser för föreningsverksamhet i sitt närområde och inte behöva transportera sig in till Örebro tätort är viktigt ur ett jämlikhetsperspektiv för människor på landsbygden. Gemenskap och sociala relationer har stor betydelse för hälsa och livskvalitet vilket understryker vikten av mötesplatser. För att stärka föreningslivet bör kommunen stimulera aktörer som vill arrangera kultur- och fritidsaktiviteter på landsbygden.

Mål

- Örebro kommun ska verka för ett starkare föreningsliv genom att stimulera aktörer som vill arrangera kultur- och fritidsaktiviteter på landsbygden
- Örebro kommun ska verka för en ökad samverkan med den ideella sektorn på landsbygden.

Bilagor

Befolkningsstatistik

Tabell 1 Utveckling av befolkning i kommundelar åren 2001–2015.

Kommundel	Folkmängd 2001	Folkmängd 2015	Förändring antal	Förändring procent
Ekeby-Almby	1 522	2 822	1 300	85 %
Norra Bro	1 288	1 736	448	35 %
Glanshammar	3 116	3 565	449	14 %
Garphyttan	3 106	3 299	193	6 %
Axberg	3 025	2 906	-119	-4 %
Vintrosa	2 104	2 041	-63	-3 %
Östernärke	6 606	6 344	-262	-4 %
Kil	1 923	1 857	-66	-3 %
Landsbygd totalt	20 899	28 435	7 536	36 %
Örebro stad	103 974	115 765	15 671	11 %
Örebro kommun	124 873	144 200	17 745	15 %

Källa: Örebro kommuns statistikdatabas (2015)

Tabell 2 Befolkningsutveckling 1970-2015

Befolkningsutveckling 1970-2015	i %	i antal
Örebro tätort	32,9	28 600
Övriga tätorter i Örebro kommun	147,6	6 700
Utanför tätort i Örebro kommun	17,4	2 400
Örebro kommun totalt	38,5	35 500
Kumla kommun	30,3	4 900
Hällefors kommun	-40,6	-4 800
Örebro län	5,6	15 500
Vellinge kommun	164,4	21 600
Västerås kommun	24,4	28 500
Stockholms kommun	24,0	178 600
Stockholms län	50,1	753 400
Norrland	-0,1	-14 400
Sverige	21,9	1 769 900

Källa: scb.se (2016)

Örebro tätort, kommunens mindre tätorter och landsbygd har under de senaste decennierna tillhört några av de starkast växande rumsliga sammanhangen i Sverige.

Boendestatistik

Tabell 3 Fördelning av olika hustyper i tätorterna på landsbygden

Ort	Typ	Hustyp				Lgh-strl			Upplåtelseform		
		Småhus	Flerbostadshus	Övriga hus	Spec-bostad	<31-60 kvm	61-110 kvm	>111 kvm	HR	BR	ÄG
Ekeby-Almby mm	Antal	448	0	9	0	24	89	344	2	9	446
	Andel	98,0	0,0	2,0	0,0	5,3	19,5	75,3	0,4	2,0	97,6
St Mellösa	Antal	268	69	7	2	48	181	117	99	16	231
	Andel	77,5	19,9	2,0	0,6	13,9	52,3	33,8	28,6	4,6	66,8
Odensbacken	Antal	413	172	35	60	91	347	193	359	0	321
	Andel	60,7	25,3	5,1	8,8	14,4	55,0	30,6	52,8	0,0	47,2
Vintrosa	Antal	433	43	2	34	38	196	267	126	0	386
	Andel	84,6	8,4	0,4	6,6	7,6	39,1	53,3	24,6	0,0	75,4
Latorp	Antal	190	23	4	0	23	79	115	27	0	190
	Andel	87,6	10,6	1,8	0,0	10,6	36,4	53,0	12,4	0,0	87,6
Garphyttan	Antal	431	180	5	1	70	352	194	197	85	335
	Andel	69,9	29,2	0,8	0,2	11,4	57,1	31,5	31,9	13,8	54,3
Hovsta	Antal	880	58	0	24	18	255	680	52	321	589
	Andel	91,5	6,0	0,0	2,5	1,9	26,8	71,4	5,4	33,4	61,2
Ölmbrotorp	Antal	191	32	0	26	18	106	101	73	0	176
	Andel	76,7	12,9	0,0	10,4	8,0	47,1	44,9	29,3	0,0	70,7
Glanshammar	Antal	224	82	6	31	75	173	91	159	0	184
	Andel	65,3	23,9	1,7	9,0	22,1	51,0	26,8	46,4	0,0	53,6
Örebro kommun	Antal	22927	41723	1543	5158	17832	34633	15637	40978	10765	19604
	Andel	32,1	58,5	2,2	7,2	26,2	50,9	23,0	57,4	15,1	27,5

Källa: Örebro kommuns statistikdatabas (2015)

Förvärvsarbete

Förvärvsfrekvensen¹¹ är betydligt högre på landsbygden än i staden. År 2013 var det i staden 75,4 % av männen som arbetade och 73,3 % av kvinnorna¹². Motsvarande andel för landsbygden var 87,4 % av männen och 84,1 % av kvinnorna. Variationen är också mindre på landsbygden än i staden. Östernärke södra är det landsbygdsområde som sticker ut mest med 72,2 % av kvinnorna i arbete.

Sysselsättningsgraden på landsbygden är därmed inget problem i sig, men det finns outnyttjade affärsmöjligheter som kan vidareutvecklas.

Lediga verksamhetstomter på landsbygden fanns maj 2016 i Odensbacken, Glanshammar, Norra Bro och Garphyttan.

¹¹ Andelen personer 20-64 år som arbetar minst en timme per vecka.

¹² Källa: Örebro kommuns statistikdatabas.

Samhällsservice

Tabell 4 Samhällsservice i de olika kommundelarna

Kommundel	Förskola	Skola	Bibliotek	Fritids-gård	Vård/omsorgs-boende	Senior-boende
Östernärke södra	4	4	1	1	1	2
Östernärke norra	1	1	-	-	-	1
Glanshammar	3	1	1	1	1	1
Axberg norra	3	2	-	-	1	1
Närkes Kil	1	1	-	1	-	-
Garphyttan-Latorp m fl	3	3	1	-	-	1
Vintrosa m fl	2	1	1	1	1	-
Marieberg	3	2	-	1	-	-
Norra Bro m fl	2	2	-	-	-	-
Ekeby Almby m fl	3	1	-	-	-	-

Källa: Örebro kommuns statistikdatabas (2015)

Östernärke kan synas vara kommundelen med högst tillgång till service, men det är också en storkommundel med förhållandevis långa avstånd och sämre kommunikationer. Ekeby-Almby och Norra Bro har endast förskola och skola men ligger nära staden och dess serviceutbud.

Tabell 5 Samhällsservice i småorterna

Småort	Befolkning 2015	Serviceinnehåll	Närmaste stark kärna
Ervalla	172	För- och grundskola	Örebro och Frövi
Järle	102	Förskola	Örebro och Nora
Närkes Kil	90	För- och grundskola, livs	Örebro
Rinkaby	79	Förskola	Örebro och Glanshammar
Tysslinge	74	För- och grundskola	Örebro, Garphyttan och Vintrosa
Almbro	60	Förskola	Örebro

Källa: Örebro kommun statistikdatabas (2015)